HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea)

27 septembrie 2012 *

„Concurență — Înțelegeri — Piața olandeză a bitumului rutier — Decizie de constatare a unei încălcări a articolului 81 CE — Imputabilitatea comportamentului ilicit — Amenzi — Cooperare pe parcursul procedurii administrative — Valoare adăugată semnificativă — Egalitate de tratament”

În cauza T-347/06,

Nynäs Petroleum AB, cu sediul în Stockholm (Suedia),

Nynas Belgium AB, cu sediul în Stockholm,

reprezentate de A. Howard, barrister, de M. Dean și de D. McGowan, solicitors,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de F. Castillo de la Torre, în calitate de agent, asistat de L. Gyselen, avocat,

pârâtă,

având ca obiect, cu titlu principal, o cerere de anulare a deciziei C(2006) 4090 final a Comisiei din 13 septembrie 2006 privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] [cazul COMP/F/38.456 – Bitum (Țările de Jos)] și, cu titlu subsidiar, o cerere de reducere a cuantumului amenzii aplicate reclamantelor prin decizia menționată,

TRIBUNALUL (Camera a șasea),

compus din domnii M. Jaeger, președinte, N. Wahl și S. Soldevila Fragoso (raportor), judecători,

grefier: domnul N. Rosner, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 15 iunie 2011,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: engleza.

Hotărâre

Situația de fapt

1 Grupul Nynas are ca activitate principală producerea și comercializarea de bitum și de uleiuri naftenice. Nynäs Petroleum AB (denumită în continuare „Nynäs AB”), societate-mamă a grupului Nynas, situată în Suedia, își desfășura activitățile în domeniul bitumului în Europa continentală prin intermediul societății belgiene Nynas NV/SA (denumită în continuare „Nynas NV”), pe care o deținea în proporție de 100 %, care producea bitum într-o rafinărie situată la Anvers (Belgia) și comercializa o parte din acesta în Țările de Jos. La 14 februarie 2003, activitățile societății Nynas NV de comercializare a bitumului în Europa au fost transferate societății Nynas Belgium AB (denumită în continuare „Nynas Belgium”), filială suedeză deținută în proporție de 100 % de Nynäs AB. La 31 decembrie 2007, activele societății Nynas Belgium au fost transferate societății Nynas NV, dar Nynas Belgium continuă să dețină 99,99 % din acțiunile acesteia din urmă.

2 Prin scrisoarea din 20 iunie 2002, întreprinderea British Petroleum (denumită în continuare „BP”) a informat Comisia Comunităților Europene cu privire la pretinsa existență a unei înțelegeri referitoare la piața bitumului rutier în Țările de Jos și a prezentat o cerere în vederea obținerii unei imunități la amenzi în conformitate cu dispozițiile Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 2002, C 45, p. 3, denumită în continuare „Comunicarea privind cooperarea din 2002”).

3 La 1 și la 2 octombrie 2002, Comisia a efectuat verificări inopinate, printre altele în incintele belgiene ale Nynas NV. Comisia a adresat solicitări de informații mai multor societăți, printre care Nynas NV, la 30 iunie 2003. Întrucât Nynas Belgium a informat-o că achiziționase de la Nynas NV activitățile privind bitumul, Comisia i-a adresat o nouă solicitare de informații la 23 iulie 2003, la care aceasta a răspuns la 2 octombrie 2003. Comisia a trimis o nouă solicitare de informații la 10 februarie 2004, la care Nynäs AB a răspuns la 25 martie 2004, și o ultimă solicitare la 5 aprilie 2004, la care Nynas Belgium a răspuns de data aceasta la 22 mai 2004 și, în mod suplimentar, la 19 octombrie 2004.

4 La 18 octombrie 2004, Comisia a inițiat o procedură și a adoptat o comunicare privind obiecțiunile, adresată la 19 octombrie 2004 mai multor societăți, printre care reclamantele, Nynäs AB și Nynas Belgium. La 24 mai 2005, reclamantele au răspuns în mod separat la această comunicare privind obiecțiunile.

5 În urma audierii societăților în cauză la 15 și la 16 iunie 2005, reclamantele au adus precizări la declarațiile lor cu privire la ExxonMobil, societate furnizoare de bitum nesancționată de Comisie, care fuseseră utilizate în comunicarea privind obiecțiunile și care fuseseră contestate de mai mulți participanți la audiere. Aceste precizări au fost comunicate tuturor participanților la audiere și au provocat mai multe reacții.

6 La 13 septembrie 2006, Comisia a adoptat Decizia C(2006) 4090 final privind o procedură de aplicare a articolului 81 [CE] [cazul COMP/F/38.456 – Bitum (Țările de Jos)] (denumită în continuare „decizia atacată”), al cărei rezumat a fost publicat în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* din 28 iulie 2007 (JO L 196, p. 40), și care a fost notificată reclamantelor la 26 septembrie 2006.

7 Comisia a arătat, în decizia atacată, că societățile destinatare ale acestei decizii participaseră la o încălcare unică și continuă a articolului 81 CE, constând în stabilirea comună, în mod regulat, pe perioadele în cauză, pentru vânzarea și cumpărarea de bitum rutier în Țările de Jos, a prețului brut, a unui rabat uniform din prețul brut pentru constructorii de drumuri participanți la înțelegere și a unui rabat maxim redus din prețul brut pentru ceilalți constructori de drumuri.

8 Reclamantele au fost considerate responsabile de săvârșirea acestei încălcări pentru perioada cuprinsă între 1 aprilie 1994 și 15 aprilie 2002 și li s-a aplicat, în solidar, o amendă de 13,5 milioane de euro.

9 În ceea ce privește calcularea cuantumului amenzilor, Comisia a calificat încălcarea ca fiind foarte gravă, având în vedere natura sa, chiar dacă piața geografică vizată era limitată [considerentul (316) al deciziei atacate].

10 Pentru a ține seama de importanța specifică a comportamentului ilicit al fiecărei întreprinderi implicate în înțelegere și de impactul său real asupra concurenței, Comisia a făcut o deosebire între întreprinderile respective în funcție de importanța lor relativă pe piața în cauză, determinată prin intermediul cotelor lor de piață, și le-a grupat în șase categorii.

11 Pe baza acestor elemente, Comisia a reținut un cuantum de plecare de 7,5 milioane de euro pentru reclamante [considerentul (322) al deciziei atacate].

12 În ceea ce privește durata încălcării, Comisia a considerat că reclamantele săvârșiseră o încălcare de lungă durată, aceasta fiind mai mare de cinci ani, și a reținut o durată totală de opt ani, de la 1 aprilie 1994 la 15 aprilie 2002, majorând astfel cuantumul de plecare cu 80 % [considerentul (326) al deciziei atacate]. Prin urmare, cuantumul de bază al amenzii, determinat în funcție de gravitatea și de durata încălcării, a fost stabilit pentru reclamante la 13,5 milioane de euro [considerentul (335) al deciziei atacate].

13 Comisia nu a reținut nicio circumstanță agravantă în privința reclamantelor. Pe de altă parte, aceasta a apreciat că nu putea fi reținută nicio circumstanță atenuantă, existența eventuală a unui al treilea nivel de activitate al înțelegerii, din care întreprinderea Nynas (denumită în continuare „Nynas”) ar fi fost exclusă, neputând fi luată în considerare cu acest titlu [considerentul (354) al deciziei atacate]. În sfârșit, Comisia a respins cererea acestora prin care solicitau considerarea drept circumstanță atenuantă a cooperării lor efective, constând în răspunsurile la solicitările de informații, recunoașterea faptelor și aplicarea unor politici de sancțiuni și măsuri preventive în această privință [considerentele (367)-(371) ale deciziei atacate].

14 Comisia nu a aplicat Comunicarea privind cooperarea din 2002, considerând că informațiile furnizate de reclamante nu aveau o valoare adăugată semnificativă [considerentele (389)-(393) ale deciziei atacate].

Procedura și concluziile părților

15 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 4 decembrie 2006, reclamantele au introdus prezenta acțiune.

16 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a șasea) a decis deschiderea procedurii orale și, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură, a adresat părților întrebări în scris. Părțile au răspuns la aceste întrebări în termenul acordat.

17 Pledoariile părților și răspunsurile acestora la întrebările orale adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 15 iunie 2011.

18 Întrucât un membru al Camerei a șasea a fost împiedicat să participe la ședință, președintele Tribunalului s-a desemnat, în aplicarea articolului 32 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, pentru a completa camera.

19 Prin Ordonanța din 18 noiembrie 2011, Tribunalul (Camera a șasea), în noua sa compunere, a redeschis procedura orală, iar părțile au fost informate că vor fi ascultate într-o nouă ședință.

20 Prin scrisorile din 25 și, respectiv, din 28 noiembrie 2011, Comisia și reclamantele au informat Tribunalul că renunță să fie ascultate încă o dată.

21 În consecință, președintele Tribunalului a decis să închidă procedura orală.

22 Reclamantele solicită Tribunalului:

— anularea articolului 1 din decizia atacată în măsura în care prin acesta se impută societății Nynäs AB răspunderea în solidar pentru încălcare;

— anularea articolului 2 din decizia atacată în măsura în care prin acesta li se aplică o amendă de 13,5 milioane de euro sau, în subsidiar, reducerea cuantumului acestei amenzi în mod corespunzător;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

23 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

În drept

1. *Cu privire la concluziile prin care se solicită anularea articolului 1 din decizia atacată*

24 În susținerea concluziilor prin care se solicită anularea articolului 1 din decizia atacată, reclamantele invocă un singur motiv, întemeiat pe erori vădite de apreciere și pe o eroare de drept săvârșite de Comisie atunci când a imputat societății Nynäs AB răspunderea pentru încălcarea comisă de filiala sa Nynas NV.

Cu privire la eroarea de drept

Argumentele părților

25 Potrivit reclamantelor, Comisia a făcut o aplicare greșită a jurisprudenței referitoare la răspunderea societății-mamă pentru acțiunile unei filiale (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, C-286/98 P, Rec., p. I-9925, punctele 27-30), iar o societate-mamă trebuie să fi fost implicată efectiv, în mod activ, în comportamentul ilicit al filialei sale pentru a i se putea imputa răspunderea pentru acesta.

26 Cu toate acestea, ca răspuns la o întrebare scrisă a Tribunalului cu privire la consecințele care trebuie deduse din Hotărârea Curții din 10 septembrie 2009, Akzo Nobel și alții/Comisia (C-97/08 P, Rep., p. I-8237), și din Hotărârea Curții din 20 ianuarie 2011, General Química și alții/Comisia (C-90/09 P, Rep., p. I-1), reclamantele au renunțat la argumentele, invocate în cadrul primului aspect al unicului lor motiv de anulare, referitoare la interpretarea jurisprudenței care decurge din Hotărârea Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, punctul 25 de mai sus, iar Tribunalul a luat act de aceasta.

Reclamantele și-au menținut însă argumentele referitoare la modalitățile de răsturnare a prezumției exercitării unei influențe decisive de către o societate-mamă asupra filialei sale deținute în proporție de 100 %.

27 Astfel, reclamantele subliniază că o prezumție potrivit căreia o societate-mamă exercită o influență decisivă asupra comportamentului filialelor sale poate fi răsturnată în măsura în care societatea-mamă demonstrează că filiala sa acționa în mod independent. Or, Comisia ar fi interpretat greșit jurisprudența atunci când a solicitat unei societăți-mamă să probeze că nu și-a utilizat puterea de a exercita o influență decisivă asupra filialei sale și că această filială a luat toate deciziile strategice fără a apela la societatea-mamă. O asemenea dovadă ar fi imposibil de făcut în practică și ar fi contrară principiului răspunderii personale (Hotărârea Tribunalului din 13 decembrie 2001, Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, T-45/98 și T-47/98, Rec., p. II-3757, punctul 63).

28 Reclamantele consideră astfel că o societate-mamă trebuie întotdeauna să exercite o influență, chiar minimă, asupra filialei sale. Acestea precizează că dreptul suedez, în vederea protejării acționarilor și a terților, impune astfel societăților-mamă să îndeplinească anumite condiții în privința controlului asupra propriilor filiale, precum aprobarea tranzacțiilor care depășesc un anumit prag, respectarea obligațiilor interne de informare sau întocmirea conturilor consolidate. În consecință, Comisia ar trebui să aprecieze dacă societatea-mamă a exercitat o influență decisivă asupra comportamentului filialei pe piața în cauză, iar nu în mod general și abstract.

29 Comisia respinge toate argumentele reclamantelor.

Aprecierea Tribunalului

30 În decizia atacată [considerentele (252)-(264)], Comisia a considerat că, deși Nynas NV a fost persoana juridică ce a participat direct la înțelegere, Nynäs AB, în calitate de societate-mamă care o deținea în proporție de 100 %, fusese capabilă să exercite o influență decisivă asupra politicii sale comerciale pe durata încălcării.

31 Trebuie amintit, cu titlu introductiv, că dreptul concurenței al Uniunii vizează activitățile întreprinderilor (Hotărârea Curții din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 59) și că noțiunea de întreprindere în sensul articolului 81 CE include entități economice care constau, fiecare, într-o organizare unitară de elemente personale, materiale și imateriale, ce urmărește în mod durabil un scop economic determinat, organizare care poate contribui la săvârșirea unei încălcări vizate de această dispoziție (a se vedea Hotărârea Tribunalului din 20 martie 2002, HFB și alții/Comisia, T-9/99, Rec., p. II-1487, punctul 54 și jurisprudența citată). Noțiunea de întreprindere, plasată în acest context, trebuie să fie înțeleasă în sensul că desemnează o unitate economică, chiar dacă, din punct de vedere juridic, această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice (Hotărârea Curții din 14 decembrie 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, C-217/05, Rec., p. I-11987, punctul 40).

32 Comportamentul anticoncurențial al unei întreprinderi poate fi imputat altei întreprinderi atunci când aceasta nu și-a stabilit în mod autonom comportamentul pe piață, ci a aplicat, în esență, directivele emise de cea din urmă, având în vedere în special legăturile economice și juridice care le uneau (Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Metsä-Serla și alții/Comisia, C-294/98 P, Rec., p. I-10065, punctul 27, Hotărârea Curții din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 117, precum și Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctul 58). Astfel, comportamentul unei filiale poate fi imputat societății-mamă atunci când filiala nu își stabilește în mod autonom comportamentul

pe piață, ci aplică, în esență, instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă, aceste două întreprinderi constituind o entitate economică (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, Imperial Chemical Industries/Comisia, 48/69, Rec., p. 619, punctele 133 și 134).

33 În consecință, ceea ce permite Comisiei să adreseze decizia de aplicare a amenzilor societății-mamă a unui grup de societăți nu este o relație de instigare referitoare la încălcare între societatea-mamă și filiala acesteia, nici, cu atât mai mult, o implicare a societății-mamă în încălcarea menționată, ci faptul că acestea constituie o singură întreprindere în sensul menționat mai sus. Astfel, trebuie amintit că dreptul concurenței al Uniunii recunoaște că diferitele societăți care aparțin aceluiași grup constituie o entitate economică și deci o întreprindere în sensul articolelor 81 CE și 82 CE dacă societățile vizate nu își stabilesc în mod autonom comportamentul pe piață (Hotărârea Tribunalului din 30 septembrie 2003, Michelin/Comisia, T-203/01, Rec., p. II-4071, punctul 290).

34 În cazul particular în care o societate-mamă deține 100 % din capitalul filialei sale autoare a unei încălcări, pe de o parte, această societate-mamă poate exercita o influență decisivă asupra comportamentului acestei filiale și, pe de altă parte, există o prezumție relativă potrivit căreia societatea-mamă respectivă exercită în mod efectiv o astfel de influență (a se vedea Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctul 60 și jurisprudența citată).

35 În aceste condiții, este suficient să se dovedească de către Comisie că întregul capital al unei filiale este deținut de societatea-mamă a acesteia pentru a se prezuma că aceasta din urmă exercită o influență decisivă asupra politicii comerciale a acestei filiale. Prin urmare, Comisia va fi în măsură să considere societatea-mamă ca fiind obligată în solidar la plata amenzii aplicate filialei sale, cu excepția cazului în care această societate-mamă, căreia îi revine obligația de a răsturna această prezumție, prezintă elemente de probă suficiente de natură să demonstreze că filiala sa se comportă în mod autonom pe piață (Hotărârile Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia, punctul 25 de mai sus, punctul 29, și Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctul 61).

36 Reclamantele apreciază că interpretarea reținută de Comisie cu privire la prezumția exercitării efective a unei influențe decisive de către o societate-mamă asupra filialei sale deținute în proporție de 100 % face imposibilă răsturnarea acesteia.

37 Din jurisprudența Curții rezultă însă că, pentru a răsturna prezumția potrivit căreia o societate-mamă care deține 100 % din capitalul social al filialei sale exercită în mod efectiv o influență decisivă asupra acesteia, societății-mamă menționate îi revine obligația de a supune aprecierii Comisiei și apoi, dacă este cazul, instanței Uniunii orice element pe care îl consideră ca fiind de natură să demonstreze că acestea nu constituie o entitate economică unică, referitor la legăturile organizatorice, economice și juridice dintre filiala sa și ea însăși, care pot varia în funcție de fiecare caz în parte și, în consecință, nu pot face obiectul unei enumerări exhaustive (Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctul 65, și Hotărârea General Química și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctele 51 și 52). Contrar celor susținute de reclamante, este vorba, prin urmare, despre o prezumție relativă a cărei răsturnare cade în sarcina acestora.

38 În plus, reclamantele consideră că obligațiile la care este supusă o societate-mamă în dreptul național fac imposibilă răsturnarea prezumției exercitării efective a unei influențe decisive asupra filialei. Trebuie amintit însă că o societate nu se poate prevala de reglementarea națională pentru a se sustrage normelor Uniunii, noțiunile juridice utilizate de dreptul Uniunii trebuind în principiu să fie interpretate și aplicate în mod unitar în întreaga Uniune (Hotărârea Curții din 1 februarie 1972, Hagen, 49/71, Rec., p. 23, punctul 6). În orice caz, în lumina ansamblului principiilor amintite anterior privind existența unei asemenea prezumții și criteriile care permit răsturnarea acesteia, rezultă că elementele referitoare la obligațiile impuse societăților-mamă de dreptul suedez în privința filialelor lor, care sunt destinate să instituie un control strict asupra acestora din urmă în vederea protejării acționarilor și a terților, întăresc prezumția aplicată de Comisie cu privire la Nynäs AB referitor la controlul exercitat asupra filialei sale Nynas NV.

39 În sfârșit, reclamantele apreciază că interpretarea reținută de Comisie cu privire la prezumția exercitării efective a unei influențe decisive de către o societate-mamă asupra filialei sale deținute în proporție de 100 % este contrară principiului răspunderii personale. Reclamantele fac referire la jurisprudența care decurge din Hotărârea Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, punctul 27 de mai sus, în temeiul căreia o persoană, fizică sau juridică, nu trebuie să fie sancționată decât pentru faptele care îi sunt imputate în mod individual. Acestea consideră că, în temeiul acestui principiu, Comisia nu poate cere unei societăți-mamă, pentru a nu îi imputa răspunderea pentru comportamentul ilicit al filialei sale, să probeze că nu a utilizat puterea sa de exercitare a unei influențe decisive asupra filialei respective și că această filială a luat toate deciziile strategice fără a apela la societatea-mamă.

40 Cu toate acestea, potrivit jurisprudenței, faptul că răspunderea societății-mamă a unui grup, care exercită o influență decisivă asupra filialelor sale, poate fi reținută în solidar pentru încălcările dreptului concurenței comise de acestea din urmă nu constituie în niciun caz o excepție de la principiul răspunderii personale, ci este, dimpotrivă, o expresie a acestui principiu, întrucât societatea-mamă și filialele supuse influenței sale decisive formează împreună o întreprindere unică în sensul dreptului concurenței al Uniunii, întreprindere pentru care ele sunt responsabile, iar, în cazul în care această întreprindere încalcă normele de concurență, în mod intenționat sau din neglijență, ea va angaja răspunderea personală și solidară a tuturor persoanelor juridice care intră în structura grupului (a se vedea Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctul 77 și jurisprudența citată). Astfel, principiul răspunderii personale este recunoscut de jurisprudență (Hotărârea Curții din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec., p. I-4125, punctul 145, Hotărârea Curții din 16 noiembrie 2000, Cascades/Comisia, C-279/98 P, Rec., p. I-9693, punctul 78, și Hotărârea Curții din 11 decembrie 2007, ETI și alții, C-280/06, Rec., p. I-10893, punctul 39), însă se aplică întreprinderilor, iar nu societăților. În consecință, se impune de asemenea respingerea acestei obiecții.

41 Din ansamblul celor de mai sus rezultă că, atunci când a imputat societății Nynäs AB răspunderea pentru încălcarea comisă de filiala sa Nynas NV, Comisia nu a săvârșit nicio eroare de drept.

Cu privire la erorile vădite de apreciere comise în speță cu ocazia stabilirii răspunderii Nynäs AB

Argumentele părților

42 În primul rând, potrivit reclamantelor, Comisia a săvârșit o eroare vădită de apreciere atunci când a ignorat autonomia comercială importantă de care beneficiau filialele în cadrul grupului lor. Din organigrama acestora ar rezulta că operațiunile comerciale și orientările strategice ale diviziei „Bitum” în Țările de Jos aparțineau Nynas NV și că societățile-soră ale acesteia, active pe piața bitumului în Europa, îi transferaseră decizii politice și operaționale importante. Societatea-mamă nu ar fi fost însărcinată decât cu aprobarea anumitor operațiuni excepționale, fără a încălca autonomia Nynas NV.

43 În al doilea rând, Comisia ar fi apreciat în mod vădit eronat comportamentul Nynäs AB și al filialei sale Nynas NV pe piața în cauză. Astfel, Comisia ar fi ignorat, pe de o parte, că rolul Nynas NV era limitat exclusiv la negocierea contractelor și la numirea personalului pe piața bitumului în Țările de Jos și, pe de altă parte, că funcția Nynäs AB se limita în mod clar la chestiunile de gestiune strategică, de risc global și de coordonare a grupului și că aceasta nu avea niciun rol pe piața în cauză. Astfel, Comisia ar fi atribuit în mod vădit eronat un rol decisiv societății Nynäs AB cu privire la fixarea obiectivelor și a strategiei pe piața respectivă, cu toate că pragurile începând cu care aceasta era însărcinată să intervină în deciziile Nynas NV erau foarte ridicate, iar tranzacțiile care trebuiau să fie aprobate de ea rămâneau excepționale. Pe de altă parte, Comisia nu ar fi prezentat niciun element care să permită determinarea rolului avut de Nynäs AB cu privire la comportamentul anticoncurențial în cauză al Nynas NV.

44 În al treilea rând, elementele pe care s-a întemeiat Comisia pentru a considera că Nynäs AB exercita efectiv o influență decisivă asupra Nynas NV ar fi prea formaliste. Astfel, aceasta ar fi acordat o importanță prea mare unor elemente precum existența unor mecanisme de informare (reporting) între Nynas NV și Nynäs AB și a unor conturi consolidate sau participarea unor membri ai consiliului de administrație al Nynas NV în conducerea executivă a Nynäs AB. În plus, Comisia nu ar fi luat în considerare faptul că atribuțiile postului de „chief business executive" (denumit în continuare „CBE") al diviziei „Bitum" a Nynas NV se limitau la transmiterea de informații și la analizarea rezultatelor financiare în cadrul comitetul executiv al Nynäs AB.

45 Comisia respinge toate argumentele reclamantelor.

Aprecierea Tribunalului

46 Pentru a răspunde la obiecțiile întemeiate pe erori vădite de apreciere săvârșite de Comisie prin imputarea în sarcina Nynäs AB a răspunderii pentru încălcarea comisă de Nynas NV, se pune problema de a determina dacă reclamantele au prezentat elemente care să permită răsturnarea prezumției potrivit căreia Nynäs AB exercitase o influență decisivă asupra Nynas NV.

47 În considerentele (252)-(264) ale deciziei atacate, Comisia arată că putea face aplicarea prezumției exercitării efective a unei influențe decisive a Nynäs AB asupra Nynas NV în perioada cuprinsă între 1 aprilie 1994 și 15 aprilie 2002 pe baza structurii participației în proporție de 100 % existente între aceste societăți. Comisia a apreciat în continuare că mai multe elemente referitoare la structura ierarhică a grupului întăreau, cu titlu subsidiar, această prezumție. Astfel, mai întâi, deși Nynas NV îndeplinește o funcție de sediu european în cadrul grupului pentru activitatea în domeniul bitumului, totuși aceasta nu ar fi abilitată, dincolo de un prag, să ia anumite decizii fără a apela la societatea-mamă Nynäs AB (cheltuieli de investiții, negociere și încheiere de contracte, aprobare de credite pentru clienți și dezafectare a instalațiilor). Pe de altă parte, societatea-mamă, prin intermediul comitetului său executiv, este însărcinată cu determinarea obiectivelor, a strategiilor și a orientărilor globale ale grupului, precum și cu luarea deciziilor de nivel înalt cu privire la bugetul grupului, la proiectele importante ale acestuia și la coordonarea funcțională. În plus, societatea-mamă ar fi organizată în mod vertical, aceasta delegând, prin intermediul unor comitete, anumite atribuții filialelor sale. În sfârșit, doi dintre cei trei membri ai consiliului de administrație al Nynas NV ar aparține societății Nynäs AB, în cadrul căreia ar ocupa funcțiile de director general și de „chief refining officer", cel de al treilea membru al consiliul de administrație al Nynas NV fiind chiar directorul său general, care face parte de asemenea din consiliul de administrație al Nynäs AB.

– Cu privire la autonomia politicii comerciale a Nynas NV

48 Astfel cum a fost amintit la punctul 37 de mai sus, cu toate că, potrivit jurisprudenței, aprecierea influenței societății-mamă asupra filialei sale nu se limitează la examinarea politicii comerciale *stricto sensu*, instanța Uniunii păstrează totuși posibilitatea de a lua în considerare elemente referitoare la politica comercială pentru a aprecia dacă cele două societăți formează o entitate economică unică.

49 Rezultă în special din „organisation book" a grupului Nynas că structura acestuia este foarte integrată și ierarhizată. Grupul este organizat pe activități, în trei divizii, fiecare fiind condusă de un CBE. Astfel, Nynas NV reprezintă divizia responsabilă de gestiunea operațională și comercială cotidiană a tuturor filialelor care aparțin diviziei „Bitum".

50 Coordonarea globală a diviziilor este asigurată de președintele Nynäs AB, în timp ce coordonarea cotidiană a tuturor filialelor aparține unor comitete specializate pe funcții („corporate functional managers" și „coordinators"), în special în materie comercială, care operează la nivelul grupului. Aceste comitete, din care cele mai multe depind direct de societatea-mamă, chiar dacă unele sunt găzduite direct de filiale, sunt obligate să transmită toate informațiile direct președintelui sau vicepreședintelui

societății-mamă. CBE al fiecărei divizii este membru permanent al comitetului executiv al societății-mamă Nynäs AB, care este compus, în plus, din președintele și din vicepreședintele Nynäs AB. Acest comitet executiv este însărcinat să definească lunar obiectivele, strategia, orientările și deciziile bugetare de nivel înalt ale grupului, proiectele sale importante și coordonarea sa funcțională.

51 Deși reclamantele susțin că CBE nu transmit societății-mamă decât o analiză lunară a performanțelor lor financiare, fără a o informa despre deciziile curente privind achizițiile și vânzările, analiza organizării grupului arată totuși că societatea-mamă este implicată îndeaproape și regulat în activitatea filialelor sale, prin intermediul comitetului executiv și al comitetelor specializate. De altfel, reclamantele nu au furnizat niciun element care să permită să se stabilească faptul că Nynäs AB nu ar fi făcut uz de puterea sa de a exercita o influență decisivă asupra Nynas NV. Pe de altă parte, faptul că Nynas NV a dus, până la un anumit prag, o politică comercială relativ autonomă nu permite, prin el însuși, să se infirme constatarea potrivit căreia, în calitate de acționară în proporție de 100 % și ținând seama de structura socială a grupului, Nynäs AB exercita efectiv o influență decisivă asupra Nynas NV.

52 Reclamantele consideră, pe de altă parte, că împrejurarea că Nynas NV era însărcinată cu gestiunea operațională și comercială cotidiană a tuturor filialelor care făceau parte din divizia „Bitum”, acestea delegându-i atribuțiile lor de adoptare a deciziilor politice și operaționale principale în temeiul unui „management service agreement”, permite să se stabilească faptul că funcțiile sale depășeau funcțiile obișnuite ale unei filiale și că aceasta se bucura astfel de o autonomie foarte largă. Instanța Uniunii admite totuși că, atunci când o societate supervizează o societate-soră implicată într-un comportament ilicit, Comisia poate prezuma că societatea-mamă comună este cea care a încredințat aceste atribuții de supervizare societății-soră respective (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 27 septembrie 2006, Jungbunzlauer/Comisia, T-43/02, Rec., p. II-3435, punctul 129). Astfel, faptul că Nynas NV a exercitat un anumit control asupra altor societăți ale grupului din sectorul bitumului, cu toate că acestea din urmă nu erau propriile filiale, constituie un indiciu suplimentar al existenței legăturilor ierarhice dintre Nynäs AB și Nynas NV, controlul exercitat de aceasta din urmă asupra societăților sale soră neputând să îi fie delegat decât de societatea-mamă.

– Cu privire la comportamentul societății-mamă pe piața în cauză și rolul acesteia în cadrul încălcării

53 Reclamantele arată că, pentru a reține că societatea-mamă putea să răspundă pentru încălcarea comisă de filiala sa, Comisia ar fi trebuit să se sprijine pe elemente care să îi permită să aprecieze rolul societății-mamă cu privire la comportamentul anticoncurențial în cauză. Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante, astfel cum s-a amintit la punctul 33 de mai sus, controlul exercitat de societatea-mamă asupra filialei sale nu trebuie să aibă în mod necesar o legătură cu comportamentul ilicit (Hotărârile Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctul 59, și General Química și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctele 38, 102 și 103). Pe de altă parte, trebuie amintit că Comisia nu era ținută să aducă elemente de probă suplimentare deținerii de către Nynäs AB a totalității capitalului filialei sale pentru a prezuma că Nynäs AB exercita o influență decisivă asupra politicii comerciale a acestei filiale. În consecință, nu este necesar să se examineze dacă Nynäs AB a exercitat efectiv o influență asupra comportamentului ilicit al Nynas NV.

– Cu privire la luarea în considerare a unor elemente prea formaliste

54 Potrivit susținerilor reclamantelor, Comisia a acordat o importanță prea mare unor elemente precum existența unor mecanisme de informare între Nynas NV și Nynäs AB și a unor conturi consolidate și participarea unor membri ai consiliului de administrație al Nynas NV în conducerea executivă a Nynäs AB.

55 Astfel cum s-a amintit la punctul 37 de mai sus, jurisprudența consideră însă că, atunci când analizează existența unei unități economice unice între societatea-mamă și filiala sa, instanța Uniunii trebuie să țină cont de ansamblul elementelor care îi sunt prezentate de părți, referitoare la legăturile

organizatorice, economice și juridice dintre cele două societăți, al căror caracter și a căror importanță pot varia în funcție de caracteristicile proprii fiecărui caz în parte (Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctul 65). Dacă unele împrejurări, precum consolidarea conturilor la nivelul grupului, sunt lipsite de pertinență (Hotărârea General Química și alții/Comisia, punctul 26 de mai sus, punctul 108), alte elemente, care nu permit, prin ele însele, să se stabilească existența unei entități economice unice, pot totuși să constituie în ansamblul lor o serie de indicii concordante suficiente.

56 Astfel, trebuie luate în considerare elemente care permit să se constate existența unor legături ierarhice strânse între cele două societăți, precum, în speță, mecanismele de informare între filiale și societatea-mamă și prezența încrucișată a unor membri din conducerea unei societăți în organele decizionale ale celeilalte. Pe de altă parte, împrejurarea că decizia atacată menționează în mod eronat prezența CBE al Nynas NV în consiliul de administrație al Nynäs AB, deși această persoană făcea parte din comitetul executiv al Nynäs AB, nu are influență asupra legalității deciziei atacate din moment ce, astfel cum rezultă din dosar, comitetul executiv al Nynäs AB joacă un rol fundamental în deciziile la nivel înalt ale grupului (a se vedea punctul 50 de mai sus).

57 Din ansamblul celor de mai sus rezultă că elementele prezentate de reclamante nu permit răsturnarea prezumției potrivit căreia, prin deținerea în proporție de 100 % a capitalului Nynas NV, Nynäs AB a exercitat efectiv o influență decisivă asupra politicii Nynas NV. În consecință, trebuie concluzionat că Nynäs AB constituie împreună cu Nynas NV o întreprindere în sensul articolului 81 CE, fără a fi nevoie să se verifice dacă Nynäs AB a exercitat o influență asupra comportamentului în cauză. În consecință, primul motiv trebuie respins în ansamblul său.

58 Din cele de mai sus rezultă că trebuie respinse concluziile cererii introductive prin care se solicită anularea articolului 1 din decizia atacată.

2. *Cu privire la concluziile prin care se solicită anularea articolului 2 din decizia atacată*

59 În susținerea concluziilor prin care se solicită anularea articolului 2 din decizia atacată, reclamantele invocă două motive. Primul motiv este întemeiat pe erori vădite de apreciere, pe erori de drept și pe o încălcare a principiului egalității, săvârșite de Comisie în aplicarea dispozițiilor titlului B din Comunicarea privind cooperarea din 2002, iar cel de al doilea motiv urmărește să demonstreze că Comisia ar fi trebuit să ia în considerare cooperarea lor efectivă independent de dispozițiile din Comunicarea privind cooperarea din 2002, în conformitate cu punctul 3 din Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) [CO] (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69, denumite în continuare „liniile directoare”).

Cu privire la refuzul de acordare a unei reduceri în temeiul dispozițiilor titlului B din Comunicarea privind cooperarea din 2002

60 În conformitate cu punctul 20 din Comunicarea privind cooperarea din 2002, „întreprinderile care nu îndeplinesc condițiile [pentru a obține o scutire de amendă] prevăzute în titlul A pot beneficia totuși de o reducere a amenzii care le-ar fi fost aplicată în mod normal”. Potrivit punctului 21 din Comunicarea privind cooperarea din 2002, „pentru a putea pretinde o astfel de reducere, o întreprindere trebuie să furnizeze Comisiei elemente de probă cu privire la presupusa încălcare care reprezintă o valoare adăugată semnificativă în raport cu elementele de probă aflate deja în posesia Comisiei și trebuie să înceteze participarea la presupusa activitate ilicită cel mai târziu la momentul la care furnizează aceste elemente de probă”. Pe de altă parte, punctul 22 din Comunicarea privind cooperarea din 2002 prevede că „[n]oțiunea «valoare adăugată» se referă la măsura în care probele furnizate întăresc, prin natura și/sau nivelul de detaliere ale acestora, capacitatea Comisiei de a dovedi faptele în cauză”, că „[î]n această evaluare, Comisia consideră în general că probele scrise care datează din perioada la care se

raportează faptele au o valoare mai mare decât probele stabilite ulterior” și că, „[î]n plus, se consideră în general că elementele de probă care sunt în mod direct relevante pentru faptele în cauză au o valoare mai mare decât acelea care au doar o relevanță indirectă”.

61 Comisia a indicat în decizia atacată că, în urma unei solicitări de informații din partea sa, Nynas furnizase informații detaliate în răspunsul din 2 octombrie 2003, fără a formula o cerere formală de reducere a amenzii sale în temeiul Comunicării privind cooperarea din 2002. Aceste informații cuprindeau, printre altele, o expunere exactă, de nouă pagini, a sistemului de reuniuni al înțelegerii, care nu îi fusese solicitată, și aveau astfel o valoare adăugată. Comisia a considerat însă că aceste elemente nu întăriseră capacitatea sa de a proba faptele, întrucât dispunea deja, la acea dată, de documente ridicate cu ocazia inspecțiilor, de solicitări de clemență formulate de BP și de Kuwait Petroleum, precum și de unele răspunsuri la prima sa serie de solicitări de informații, trimisă la 30 iunie 2003. În plus, aceste elemente de probă nu i-ar fi permis să stabilească noi caracteristici importante ale înțelegerii, în special din cauza reformulării de către Nynas a unor declarații referitoare la ExxonMobil. Prin urmare, Comisia a considerat că, întrucât Nynas nu a furnizat informații care să aibă o valoare adăugată semnificativă, nu putea să îi acorde o reducere a amenzii în temeiul Comunicării privind cooperarea din 2002 [considerentele (389)-(393) ale deciziei atacate].

62 Potrivit jurisprudenței, Comisia dispune de o anumită marjă de apreciere în această materie, iar controlul instanței se limitează la erori vădite de apreciere. Astfel, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că o cooperare la anchetă care nu depășește ceea ce rezultă din obligațiile care incumbă întreprinderilor în temeiul articolului 18 alineatele (3) și (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 [CE] și 82 [CE] (JO 2003, L 1, p. 1, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 167) nu justifică o reducere a amenzii (Hotărârea Tribunalului din 10 martie 1992, Solvay/Comisia, T-12/89, Rec., p. II-907, punctele 341 și 342, și Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Cascades/Comisia, T-308/94, Rec., p. II-925, punctul 260). În schimb, o astfel de reducere este justificată atunci când întreprinderea a furnizat informații care depășesc cu mult ceea ce Comisia poate solicita în temeiul articolului 18 din Regulamentul nr. 1/2003 (Hotărârea Tribunalului, Cascades/Comisia, citată anterior, punctele 261 și 262, și Hotărârea Tribunalului din 9 iulie 2003, Daesang și Sewon Europe/Comisia, T-230/00, Rec., p. II-2733, punctul 137). Pentru a justifica reducerea cuantumului unei amenzi în temeiul Comunicării privind cooperarea din 2002, comportamentul unei întreprinderi trebuie să faciliteze sarcina Comisiei care constă în constatarea și în pedepsirea încălcărilor normelor de concurență și să dea dovadă de un veritabil spirit de cooperare. Așadar, pe de o parte, Tribunalul trebuie să verifice dacă Comisia a apreciat în mod greșit măsura în care cooperarea întreprinderilor în cauză depășise ceea ce era necesar conform articolului 18 din Regulamentul nr. 1/2003. În această privință, Tribunalul exercită un control complet, care privește printre altele limitele obligației de a răspunde la solicitările de informații care rezultă din dreptul la apărare al întreprinderilor. Pe de altă parte, Tribunalul este chemat să verifice, precum în speță, dacă, în raport cu Comunicarea privind cooperarea din 2002, Comisia a apreciat în mod corect utilitatea unei cooperări pentru stabilirea încălcării. În limitele trasate de această comunicare, Comisia dispune de o putere de apreciere pentru a evalua dacă informațiile sau documentele furnizate în mod voluntar de întreprinderi au facilitat sarcina sa și dacă trebuie să se acorde unei întreprinderi o reducere în temeiul comunicării menționate. Această evaluare face obiectul unui control jurisdicțional restrâns (Hotărârea Curții din 9 iulie 2009, Archer Daniels Midland/Comisia, C-511/06 P, Rep., p. I-5843, punctul 152, și Hotărârea Tribunalului din 14 decembrie 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, T-259/02-T-264/02 și T-271/02, Rec., p. II-5169, punctele 529-532, confirmată de Curte prin Hotărârea din 24 septembrie 2009, Erste Group Bank și alții/Comisia, C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P și C-137/07 P, Rep., p. I-8681, punctul 249).

63 Pe de altă parte, deși Comisia este obligată să motiveze rațiunile pentru care consideră că elementele furnizate de întreprinderi în cadrul Comunicării privind cooperarea din 2002 constituie o contribuție care justifică sau nu justifică o reducere a amenzii aplicate, revine în schimb întreprinderilor care doresc să conteste decizia Comisiei în această privință să demonstreze că, în lipsa unor astfel de

elemente furnizate în mod voluntar de aceste întreprinderi, Comisia nu ar fi fost în măsură să dovedească esențialul încălcării și să adopte, așadar, o decizie prin care să aplice amenzi (Hotărârea Erste Group Bank și alții/Comisia, punctul 62 de mai sus, punctul 297).

64 În cadrul aplicării Comunicării Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cauzele referitoare la înțelegeri (JO 1996, C 207, p. 4, denumită în continuare „Comunicarea privind cooperarea din 1996”), instanța Uniunii a considerat că acordarea unei reduceri a cuantumului amenzii în aplicarea acestor dispoziții necesită, în special, ca întreprinderea în cauză să fi fost prima care a furnizat elemente decisive pentru a dovedi existența înțelegerii și că, deși astfel de elemente nu trebuie în mod necesar să fie prin ele însele suficiente pentru a dovedi existența înțelegerii, ele trebuie totuși să fie decisive în această privință. Așadar, nu trebuie să fie vorba doar despre o simplă sursă de orientare pentru investigațiile care urmează să fie efectuate de Comisie, ci despre elemente susceptibile de a fi utilizate în mod direct ca bază probatorie principală pentru o decizie de constatare a unei încălcări (Hotărârile Tribunalului din 15 martie 2006, BASF/Comisia, T-15/02, Rec., p. II 497, punctele 492, 493, 517, 518, 521, 522, 526 și 568, și Daiichi Pharmaceutical/Comisia, T-26/02, Rec., p. II 713, punctele 150, 156, 157 și 162).

65 În conformitate cu punctele 7, 21 și 22 din Comunicarea privind cooperarea din 2002, Comisia trebuie să aprecieze contribuția efectivă a fiecărei întreprinderi, atât în ceea ce privește calitatea, cât și data acesteia, la dovedirea încălcării, iar noțiunea „valoare adăugată semnificativă” se referă la măsura în care elementele de probă furnizate consolidează, prin natura lor și prin gradul lor de precizie, capacitatea sa de a stabili faptele care constituie o încălcare. Astfel, Comisia acordă o valoare specială elementelor care ar putea să îi permită, împreună cu alte elemente aflate deja în posesia sa, să stabilească existența unei înțelegeri, elementelor care i-ar permite să coroboreze probe deja existente sau elementelor care ar avea consecințe directe asupra gravității ori asupra duratei înțelegerii. În schimb, contrar celor susținute de reclamante, criteriul decisiv nu se limitează la faptul de a ști dacă o întreprindere „facilitează sarcina Comisiei”. Trebuie subliniat că jurisprudența de care încearcă să se prevaleze reclamantele în această privință (Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Mayr-Melnhof/Comisia, T-347/94, Rec., p. II-1751, punctul 331) nu privește aplicarea Comunicării privind cooperarea din 2002 și se limitează, în orice caz, să afirme că o întreprindere care declară în mod expres că nu contestă situația de fapt pe care Comisia își întemeiază obiecțiunile poate fi considerată că a contribuit la facilitarea sarcinii Comisiei și poate beneficia, cu acest titlu, de o reducere a amenzii.

66 Pe de altă parte, caracterul continuu al cooperării unei întreprinderi nu poate fi luat în considerare de Comisie în stadiul aprecierii valorii adăugate semnificative a elementelor furnizate, punctul 23 din Comunicarea privind cooperarea din 2002 limitând luarea în considerare a întinderii și a continuității cooperării întreprinderii la stadiul determinării nivelului exact de reducere a amenzii în cadrul anumitor limite atunci când Comisia a considerat deja că elementele furnizate au o valoare adăugată semnificativă.

67 Argumentele prezentate de reclamante în susținerea motivului întemeiat pe erori vădite de apreciere, pe erori de drept și pe o încălcare a principiului egalității, săvârșite de Comisie în aplicarea dispozițiilor titlului B din Comunicarea privind cooperarea din 2002, trebuie analizate în lumina acestor principii.

Cu privire la erorile de drept

– Argumentele părților

68 Potrivit reclamantelor, Comisia a săvârșit trei erori de drept. Astfel, în primul rând, în vederea evaluării valorii adăugate a elementelor furnizate, aceasta ar fi aplicat în mod greșit aceleași criterii în stadiul concluziei preliminare, care trebuie să intervină cel mai târziu la data notificării comunicării privind

obiecțiunile, și în stadiul deciziei finale. În al doilea rând, Comisia ar fi considerat în mod ilogic că reformularea declarațiilor privitoare la ExxonMobil ar diminua valoarea altor elemente de probă pe care reclamantele le furnizaseră în mod voluntar. În sfârșit, în al treilea rând, Comisia ar fi acordat, pe nedrept, o importanță prea mare cronologiei în aprecierea valorii adăugate a informațiilor lor. Potrivit jurisprudenței, aprecierea gradului cooperării furnizate de o întreprindere nu poate depinde de factori pur aleatorii precum ordinea în care aceasta a fost interogată de Comisie (Hotărârea Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, punctul 27 de mai sus, punctul 246).

69 Comisia respinge ansamblul argumentelor reclamantelor.

– Aprecierea Tribunalului

70 În primul rând, potrivit susținerilor reclamantelor din stadiul memoriului în replică, Comisia nu putea să aplice aceleași criterii de evaluare a valorii adăugate informațiilor furnizate în stadiul concluziei preliminare și celor furnizate în stadiul deciziei finale. Astfel, acestea consideră că, în stadiul preliminar, Comisia nu trebuie să aprecieze elementele transmise de o întreprindere decât în mod izolat, avându-le în vedere pe cele transmise de celelalte întreprinderi.

71 În ceea ce privește admisibilitatea acestui argument în raport cu dispozițiile articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, discutată de Comisie în memoriul în duplică, trebuie subliniat că acest argument, invocat în memoriul în replică, nu urmărește decât să dezvolte motivul întemeiat pe erorile de drept săvârșite de Comisie prin refuzul de a acorda Nynas o reducere a amenzii în temeiul Comunicării privind cooperarea din 2002, invocat în cererea introductivă, și că, potrivit jurisprudenței, acesta trebuie, prin urmare, să fie considerat admisibil (Hotărârea Curții din 12 iunie 1958, Compagnie des hauts fourneaux de Chasse/Înalta Autoritate, 2/57, Rec., p. 129, 131).

72 Pe de altă parte, cu privire la fond, rezultă din prevederile punctelor 26 și 27 din Comunicarea privind cooperarea din 2002, referitoare la procedură, că, „[î]n cazul în care Comisia ajunge la concluzia preliminară că probele furnizate de întreprindere constituie o valoare adăugată în sensul punctului 22, aceasta informează întreprinderea în scris, până la data de notificare a unei comunicări a obiecțiunilor, cu privire la intenția sa de a aplica o reducere a cuantumului amenzii în cadrul unei marje specificate prevăzute la punctul 23 litera (b)” și că „[î]n orice decizie adoptată la încheierea procedurii administrative, Comisia evaluează poziția finală a fiecărei întreprinderi care a înaintat o cerere pentru reducerea cuantumului amenzii”.

73 Reclamantele consideră că unica referință, în cuprinsul acestui punct 26, la punctul 22 din Comunicarea privind cooperarea din 2002, iar nu la punctul 21, cum a indicat Comisia, permite să se considere că punctul 26 nu vizează decât simpla „valoare adăugată”, iar nu „valoarea adăugată semnificativă” a elementelor furnizate de o întreprindere.

74 Rezultă însă că punctul 22 din Comunicarea privind cooperarea din 2002, care prevede o definiție a noțiunii „valoare adăugată”, nu are ca obiect să clarifice punctul 21, care face referire la noțiunea „valoare adăugată semnificativă”. Pe de altă parte, însăși noțiunea „valoare adăugată” indică tocmai faptul că, oricare ar fi stadiul procedurii administrative, Comisia trebuie să aprecieze valoarea elementelor furnizate în comparație cu celelalte elemente de probă care sunt la dispoziția sa, fie ca urmare a inspecțiilor, fie întrucât i-au fost comunicate de celelalte întreprinderi. În sfârșit, chiar urmând raționamentul reclamantelor, eventuala recunoaștere în stadiul preliminar a unei valori adăugate a elementelor transmise nu ar avea în orice caz nicio consecință asupra aprecierii finale a Comisiei și asupra nivelului de reducere acordat întreprinderii, care nu se efectuează decât în acest din urmă moment. Prin urmare, acest argument trebuie respins.

75 În al doilea rând, potrivit reclamantelor, Comisia nu era îndreptățită să le sancționeze pentru faptul de a fi revenit asupra propriilor declarații privitoare la participarea ExxonMobil la înțelegere. Trebuie precizat însă că, în decizia atacată, Comisia nu a făcut decât să menționeze că elementele furnizate de Nynas nu îi permiseseră să stabilească noi caracteristici importante ale înțelegerii, în special din cauza reformulării de către Nynas a anumitor declarații referitoare la ExxonMobil. Astfel, Comisia nu a penalizat Nynas pentru aceste reformulări, ci s-a limitat să considere că elementele referitoare la ExxonMobil, care figurau în răspunsul său din 2 octombrie 2003 la solicitarea de informații, nu i-au furnizat nicio valoare adăugată semnificativă. Prin urmare, acest argument trebuie respins.

76 În al treilea rând, potrivit reclamantelor, Comisia a acordat o importanță prea mare cronologiei în aprecierea valorii adăugate a informațiilor lor. În susținerea acestei afirmații, reclamantele invocă jurisprudența Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, punctul 27 de mai sus. Trebuie însă constatat că această hotărâre privește aplicarea Comunicării privind cooperarea din 1996, iar nu a celei din 2002, care este aplicabilă în speță. În plus, hotărârea menționată privește aplicarea dispozițiilor titlului D din Comunicarea privind cooperarea din 1996, referitor la întreprinderile care pot beneficia de o reducere semnificativă a cuantumului amenzii lor, care nu prevedea un tratament diferit al întreprinderilor în cauză în funcție de ordinea în care acestea cooperaseră cu Comisia. *A contrario*, jurisprudența referitoare la titlurile B și C din Comunicarea privind cooperarea din 1996, care privesc întreprinderile care beneficiază de o imunitate la amenzi sau de o reducere foarte importantă ori importantă a cuantumului acestora și care făceau explicit referire la criteriul cronologic, a consacrat posibilitatea Comisiei de a ține seama de factorul cronologic (Hotărârea Tribunalului BASF/Comisia, punctul 64 de mai sus, punctul 550, și Hotărârile Tribunalului din 27 septembrie 2006, Roquette Frères/Comisia, T-322/01, Rec., p. II-3137, punctele 237-239, și Archer Daniels Midland, T-329/01, Rec., p. II-3255, punctele 319-321 și 341). În ceea ce privește Comunicarea privind cooperarea din 2002, rezultă expres din cuprinsul punctelor 7 și 23 din aceasta că, atunci când apreciază valoarea informațiilor furnizate, Comisia trebuie să țină seama de data la care acestea i-au fost comunicate. De altfel, jurisprudența referitoare la această comunicare a confirmat importanța datei de transmitere a informațiilor (Hotărârea Tribunalului din 18 decembrie 2008, General Química și alții/Comisia, T-85/06, nepublicată în Repertoriu, punctele 147, 148 și 152-154). Așadar, acest argument trebuie de asemenea să fie respins.

77 În concluzie, în opinia Tribunalului, Comisia nu a săvârșit nicio eroare de drept atunci când a refuzat să acorde reclamantelor o reducere a amenzii în temeiul dispozițiilor titlului B din Comunicarea privind cooperarea din 2002.

Cu privire la erorile vădite de apreciere

– Argumentele părților

78 În primul rând, potrivit reclamantelor, Comisia a subestimat întinderea și valoarea cooperării lor voluntare. Astfel, aceasta nu ar fi ținut seama de amploarea și de precizia informațiilor furnizate și nici de caracterul decisiv al unora dintre aceste informații, pe care ele ar fi fost singurele în măsură să le furnizeze și care ar fi fost utilizate în mod aprofundat în comunicarea privind obiecțiunile și în decizia atacată. Comisia ar fi ignorat de asemenea comportamentul excepțional de care acestea au dat dovadă pe parcursul procedurii, prin indicarea spontană a schimbărilor organizatorice intervenite în cadrul grupului, renunțând astfel la exercitarea dreptului lor la apărare, prin furnizarea de elemente privind un alt nivel al înțelegerii și prin transmiterea de informații obținute de la o terță societate. Or, Comisia este ținută, în temeiul dispozițiilor punctului 23 litera (b) din Comunicarea privind cooperarea din 2002, să ia în considerare întinderea și continuitatea cooperării societăților.

79 În al doilea rând, reclamantele consideră că faptul că nu au furnizat Comisiei răspunsul lor decât la 2 octombrie 2003 ar fi imputabil doar Comisiei, care adresase inițial solicitarea sa de informații Nynas NV în loc de Nynas Belgium.

80 În al treilea rând, Comisia ar fi considerat în mod greşit că, în răspunsul său din 2 octombrie 2003, Nynas Belgium nu şi-ar fi exprimat dorinţa de a beneficia de o reducere a amenzii, cu toate că aceasta precizase că urmărea să ajute Comisia în ancheta acesteia prin furnizarea unei valori adăugate semnificative.

81 Comisia respinge ansamblul argumentelor reclamantelor.

– Aprecierea Tribunalului

82 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat că reclamantele nu se pot prevala de un comportament pretins excepţional pentru a putea beneficia de prevederile Comunicării privind cooperarea din 2002. Astfel, în ceea ce priveşte faptul că Nynas Belgium s-a prezentat spontan la Comisie ca fiind succesoarea societăţii Nynas NV, trebuie subliniat că, în orice caz, Comisia ar fi putut probabil să impute răspunderea pentru încălcare succesorului economic al Nynas NV. Pe de altă parte, în ceea ce priveşte informaţiile pe care le-ar fi furnizat reclamantele, referitoare la existenţa unui al treilea nivel de activitate al înţelegerii, trebuie subliniat că, în decizia atacată [considerentul (354)], Comisia a considerat că nu dispunea de probe suficiente în această privinţă şi că, în consecinţă, nu a utilizat elementele furnizate în acest sens de reclamante. În sfârşit, deşi este cert că, prin obţinerea de informaţii de la Petroplus, reclamantele au permis Comisiei să evite să trimită acestei societăţi solicitări de informaţii, acest unic element nu poate justifica aplicarea Comunicării privind cooperarea din 2002.

83 În primul rând, în raport cu principiile amintite la punctele 62-66 de mai sus, rezultă că, atunci când a refuzat să aplice reclamantelor Comunicarea privind cooperarea din 2002, Comisia nu a săvârşit o eroare vădită de apreciere.

84 Astfel, cu toate că, după cum a recunoscut Comisia, informaţiile furnizate spontan de reclamante la 2 octombrie 2003 erau foarte detaliate, acestea nu au întărit totuşi capacitatea Comisiei de a stabili încălcarea, aceasta dispunând deja, la acea dată, de informaţiile transmise de BP şi de documentele ridicate cu ocazia inspecţiilor efectuate în octombrie 2002, de solicitarea de clemenţă a BP şi de alte informaţii furnizate de aceasta ulterior în cursul procedurii, de solicitarea de clemenţă a Kuwait Petroleum din 12 septembrie 2003, precum şi de răspunsurile majorităţii societăţilor la seria de solicitări de informaţii adresată la 30 iunie 2003.

85 În plus, din înscrisurile părţilor rezultă că elementele pe care reclamantele le consideră ca fiind furnizate exclusiv de acestea nu erau decisive pentru Comisie pentru a putea stabili încălcarea.

86 Aceeaşi este situaţia şi în ceea ce priveşte participarea Nynas la reuniunile pregătitoare şi la reuniunile de concertare cu privire la preţul bitumului, pe care Comisia era deja în măsură să le dovedească prin elemente de probă şi mărturii ale altor societăţi, precum documente ridicate cu ocazia verificărilor efectuate în localurile Heijmans Infrastructuur en Milieu BV (denumită în continuare „Heijmans”) şi informaţii furnizate de Kuwait Petroleum la 16 septembrie 2003 şi de BP în 2002 [a se vedea considerentele (57), (68) şi (77) ale deciziei atacate].

87 De asemenea, în ceea ce priveşte numele societăţilor şi ale persoanelor care au participat la înţelegere, din dosar rezultă că acestea fuseseră deja comunicate de alte societăţi (a se vedea notele de subsol 145, 201, 202, 224 şi 226 din decizia atacată) şi că, în ceea ce priveşte numele salariaţilor ExxonMobil şi ale altor salariaţi ai Shell de care nu dispunea încă, Comisia nu a fost în măsură să coroboreze aceste informaţii şi nu le-a utilizat în decizia atacată. În ceea ce priveşte numele salariaţilor Esha (grup care producea şi comercializa bitum în Ţările de Jos, considerat că a participat la încălcare şi căruia i s-a aplicat o amendă de 11,5 milioane de euro) care au participat la înţelegere, deşi este adevărat că decizia atacată (nota de subsol 216) menţionează declaraţia societăţii Kuwait Petroleum din data de 9 octombrie 2003 şi răspunsul Esha la o solicitare de informaţii din data de 30 decembrie 2003 care

sunt ulterioare răspunsului la o solicitare de informații furnizat de reclamante, acest unic element nu poate fi totuși suficient, prin el însuși, pentru a se putea considera că reclamantele au furnizat Comisiei un element care avea o valoare adăugată semnificativă, din moment ce aceasta din urmă avea deja cunoștință de participarea Esha la înțelegere datorită documentelor anterioare furnizate de Heijmans, HGB, BP și Kuwait Petroleum [a se vedea considerentele (57) și (68) ale deciziei atacate].

88 În ceea ce privește locurile reuniunilor pregătitoare ale furnizorilor de bitum, trebuie subliniat că reclamantele nu au menționat decât un singur loc suplimentar față de declarațiile BP din 2002 și de răspunsul la o solicitare de informații al Kuwait Petroleum din data de 16 septembrie 2003 și că această informație nu a putut fi coroborată, a fost reconsiderată în timpul audierilor și, prin urmare, nu a fost utilizată în decizia atacată [considerentul (69) al deciziei atacate, notele de subsol 176 și 177]. De asemenea, deși Comisia a citat un extras al răspunsului reclamantelor la o solicitare de informații din data de 2 octombrie 2003 pentru a afirma că reuniunile înțelegerii se derulau în general în localurile Koninklijke Wegenbouw Stevin BV (denumită în continuare „KWS”) [considerentul (59) al deciziei atacate], trebuie subliniat că aceasta dispunea deja de informația respectivă din documentele ridicate cu ocazia verificărilor efectuate la KWS, dintr-un răspuns la o solicitare de informații al Kuwait Petroleum din data de 16 septembrie 2003 și dintr-o declarație a acesteia din urmă din data de 1 octombrie 2003 (a se vedea anexa 2 la comunicarea privind obiecțiunile).

89 De asemenea, în ceea ce privește participarea la înțelegere a societăților Ballast Nedam și Dura Vermeer, trebuie reținut că Comisia deținea deja probe care permiteau stabilirea acestui fapt grație unor documente ridicate cu ocazia verificărilor efectuate în localurile NBM Noord-West BV, ale Hollandsche Beton Groep Civiel BV și ale KWS, precum și răspunsului Dura Vermeer din 12 septembrie 2003 la o solicitare de informații [a se vedea considerentele (76) și (77) ale deciziei atacate, notele de subsol 200, 220, 223, 224 și 226].

90 În sfârșit, în ceea ce privește mecanismele de sancționare a furnizorilor de bitum care nu respectau acordurile înțelegerii, documentele transmise de Nynas (un fax trimis de Hollandsche Beton Groep și o factură care incrimina societățile Heijmans și Ballast Nedam) nu au făcut, de asemenea, decât să confirme și să precizeze probele deținute deja de Comisie. Astfel, în declarațiile sale din 12 iulie 2002 și din 16 septembrie 2003, BP transmisese deja, printre altele, elemente în această privință, la fel cum a făcut și Kuwait Petroleum în declarația sa din 12 septembrie 2003 [considerentele (84) și (86) ale deciziei atacate]. Mecanismul de sancționare era evocat și în documente ridicate cu ocazia verificărilor efectuate la Shell Nederland Verkoopmaatschappij BV și la KWS (notele de subsol 238 și 286).

91 Din ansamblul celor de mai sus rezultă că reclamantele nu au stabilit că, în lipsa informațiilor pe care le-au furnizat voluntar Comisiei, aceasta nu ar fi fost în măsură să probeze esențialul încălcării și să adopte, prin urmare, o decizie prin care să aplice amenzi.

92 În concluzie, trebuie constatat că, prin faptul că a considerat că informațiile furnizate exclusiv de reclamante nu aveau o valoare adăugată semnificativă, Comisia nu a săvârșit nicio eroare vădită de apreciere.

93 În al doilea rând, reclamantele consideră că data tardivă la care acestea au transmis informațiile lor Comisiei ar fi imputabilă acesteia din urmă, care ar fi adresat solicitarea sa de informații Nynas NV în loc de Nynas Belgium, cea din urmă neprimind această cerere decât la 23 iulie 2003, adică la trei săptămâni după celelalte întreprinderi, care o primiseră încă de la 30 iunie 2003.

94 Rezultă totuși din dosar, în special din corespondența scrisă dintre avocatul Nynas și Comisie, că prima solicitare de informații fusese adresată Nynas NV, aceleiași persoane de contact și la aceeași adresă cu cea indicată apoi de Nynas Belgium, și că aceasta din urmă recunoscuse că primise această cerere în același timp cu ceilalți destinatari, adică la 4 iulie 2003. În orice caz, data trimiterii sau a primirii solicitării formale de informații a Comisiei nu are influență asupra aprecierii cronologiei solicitărilor de

clemență formulate de întreprinderile în speță, de vreme ce acestea puteau fi prezentate în orice moment, în special în urma verificărilor inopinate efectuate de Comisie, și independent de data trimiterii solicitării de informații.

95 În al treilea rând, potrivit reclamantelor, Comisia ar fi considerat în mod greșit că Nynas Belgium nu și-ar fi exprimat, în răspunsul său din 2 octombrie 2003, dorința de a beneficia de o reducere a cuantumului amenzii. În conformitate cu dispozițiile punctelor 24 și 25 din Comunicarea privind cooperarea din 2002, „[o] întreprindere care dorește să beneficieze de o reducere a amenzii va trebui să furnizeze Comisiei elemente de probă cu privire la înțelegerea în cauză” și „[î]ntreprinderea va primi de la Direcția Generală «Concurență» o confirmare de primire cu privire la data la care elementele respective au fost remise”. Așadar, Comunicarea privind cooperarea din 2002 nu prevede vreo obligație formală specifică pentru introducerea unei solicitări de clemență. Termenii utilizați de Nynas în răspunsul său din 2 octombrie 2003 la solicitarea de informații nu indică totuși în mod clar că aceasta înțelegea să se prevaleze de dispozițiile Comunicării privind cooperarea din 2002, consilierul său limitându-se să indice că Nynas reușise să obțină „copii ale documentelor care speră că vor ajuta Comisia în ancheta sa prin furnizarea unei valori adăugate semnificative”. În orice caz, faptul de a stabili dacă răspunsul Nynas Belgium din 2 octombrie 2003 reprezenta deja o solicitare de clemență nu are influență asupra rezultatului litigiului, dat fiind că aprecierea definitivă asupra calității probelor furnizate nu este efectuată de Comisie decât la sfârșitul procedurii administrative, iar din decizia atacată rezultă că, deși a considerat că Nynas nu formulase o cerere formală de reducere a cuantumului amenzii sale în temeiul Comunicării privind cooperarea din 2002, Comisia a luat în considerare acest document pentru a aprecia posibilitatea de a reduce amenda aplicată societății Nynas în temeiul Comunicării privind cooperarea din 2002.

96 În concluzie, în opinia Tribunalului, Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere atunci când a considerat că informațiile furnizate de reclamante nu aveau nicio valoare adăugată semnificativă și că, prin urmare, aceasta nu le putea acorda o reducere a cuantumului amenzii în aplicarea Comunicării privind cooperarea din 2002.

Cu privire la principiul egalității

– Argumentele părților

97 Potrivit reclamantelor, Comisia a încălcat principiul egalității atunci când le-a aplicat, fără justificare, un tratament diferit de cel acordat societății Kuwait Petroleum. Mai întâi, acestea apreciază că nicio altă întreprindere nu a fost sancționată pentru faptul de a-și fi reformulat declarațiile împotriva ExxonMobil și că, în special, Kuwait Petroleum a putut beneficia de o reducere de 30 % a cuantumului amenzii, cu toate că acționase în același mod ca reclamantele. Pe de altă parte, reclamantele reproșează Comisiei că a tratat informațiile lor în mod diferit de cele furnizate de Kuwait Petroleum. Astfel, aceasta din urmă nu ar fi furnizat informații decisive decât la 9 octombrie 2003, care doar ar fi coroborat informațiile obținute cu ocazia verificărilor inopinate și, în orice caz, ar fi mai puțin detaliate decât cele furnizate de Nynas Belgium. Cu toate acestea, în decizia atacată, Comisia ar fi ales să se bazeze mai degrabă pe declarații furnizate de Kuwait Petroleum decât pe cele ale reclamantelor și, în plus, ar fi omis să le citeze ca sursă a numeroase elemente factuale. Acționând astfel, Comisia ar fi încălcat obligațiile sale de bună administrare și de motivare a deciziilor ei.

98 Comisia respinge argumentele reclamantelor.

– Aprecierea Tribunalului

99 Cu titlu preliminar, trebuie amintit, în conformitate cu punctul 75 de mai sus, că, în decizia sa, Comisia nu a făcut decât să menționeze că elementele furnizate de Nynas nu îi permiseseră să stabilească noi caracteristici importante ale înțelegerii, în special din cauza reformulării de către Nynas

a anumitor declarații referitoare la ExxonMobil, însă aceasta nu a sancționat Nynas pentru aceste reformulări. Așadar, trebuie respinse argumentele reclamantelor privind o încălcare a principiului egalității cu Kuwait Petroleum sub acest aspect.

100 Potrivit jurisprudenței, în exercitarea puterii sale de apreciere a cooperării întreprinderilor, Comisia nu poate să nu respecte principiul egalității de tratament, care este încălcat atunci când situații comparabile sunt tratate în mod diferit sau când situații diferite sunt tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv, iar acest principiu se opune tratării diferite din partea Comisiei a cooperării întreprinderilor avute în vedere prin aceeași decizie (a se vedea Hotărârea Raiffeisen Zentralbank Österreich și alții/Comisia, punctul 62 de mai sus, punctul 533 și jurisprudența citată). Cu toate acestea, potrivit jurisprudenței, Comisia nu încalcă principiul amintit atunci când acordă sau nu acordă o reducere a cuantumului amenzii în funcție de cooperarea întreprinderii în cauză cu aceasta pe parcursul procedurii administrative (Hotărârile Tribunalului din 14 mai 1998, BPB de Eendracht/Comisia, T-311/94, Rec., p. II-1129, punctele 309-313, și Weig/Comisia, T-317/94, Rec., p. II-1235, punctele 287-289). În plus, în jurisprudență se arată că o diferență de tratament între întreprinderile în cauză trebuie să fie efectul gradelor de cooperare, care nu sunt comparabile în special în măsura în care au constat în furnizarea de informații diferite sau în furnizarea acestor informații în etape diferite ale procedurii administrative sau în împrejurări care nu sunt similare (Hotărârea Tribunalului din 6 decembrie 2005, Brouwerij Haacht/Comisia, T-48/02, Rec., p. II-5259, punctele 108 și 109).

101 În plus, trebuie precizat că, deși s-a putut aprecia că, pentru a putea fi considerate comparabile, cooperările întreprinderilor nu trebuiau să intervină în mod necesar în aceeași zi, ci în același stadiu al procedurii (Hotărârea Tribunalului din 30 aprilie 2009, Nintendo și Nintendo of Europe/Comisia, T-13/03, Rep., p. II-947, punctul 178), acest principiu se aplica titlului D din Comunicarea privind cooperarea din 1996, care nu prevedea un tratament diferit al întreprinderilor în cauză în funcție de ordinea în care acestea cooperaseră cu Comisia, spre deosebire de Comunicarea privind cooperarea din 2002 (a se vedea punctul 76 de mai sus).

102 În sfârșit, atunci când o întreprindere, în cadrul cooperării, nu face decât să confirme, într-un mod mai puțin precis și explicit, unele dintre informațiile deja furnizate de o altă întreprindere în cadrul cooperării, gradul de cooperare al acestei întreprinderi, deși este posibil să nu fie lipsit de o anumită utilitate pentru Comisie, nu poate fi considerat comparabil cu cel al cooperării primei întreprinderi care a furnizat aceste informații. Astfel, o declarație care se limitează să confirme, într-o anumită măsură, o declarație de care Comisia dispunea deja nu facilitează sarcina Comisiei în mod semnificativ. Prin urmare, aceasta nu poate fi suficientă pentru a justifica o reducere a cuantumului amenzii în temeiul cooperării (Hotărârea Tribunalului din 25 octombrie 2005, Groupe Danone/Comisia, T-38/02, Rec., p. II-4407, punctul 455, și Hotărârea Tribunalului din 17 mai 2011, Arkema France/Comisia, T-343/08, Rep., p. II-2287, punctul 137).

103 În consecință, Comisia nu a încălcat în speță principiul egalității atunci când a acordat societății Kuwait Petroleum o reducere a amenzii cu 30 % în temeiul Comunicării privind cooperarea din 2002 și când a refuzat să acorde o asemenea reducere reclamantelor, aceste întreprinderi aflându-se în situații diferite. Astfel, trebuie amintit că Kuwait Petroleum a introdus o cerere de aplicare a Comunicării privind cooperarea din 2002 încă de la 12 septembrie 2003, la care era atașată o declarație a întreprinderii, și că aceasta a solicitat ca o parte din informațiile comunicate la 16 septembrie 2003 să fie luate în considerare cu titlu de cerere de clemență. La 18 septembrie 2003 a fost organizată o reuniune între Comisie și Kuwait Petroleum, iar la 1 și la 9 octombrie 2003, trei foști salariați ai Kuwait Petroleum au fost audiați de Comisie. În decizia atacată, Comisia a considerat că informațiile furnizate la 12 și la 16 septembrie 2003, precum și la 1 și la 9 octombrie 2003 consolidaseră, datorită gradului lor de precizie, capacitatea sa de a stabili existența încălcării, dar că ea trebuia să ia în considerare faptul că cererea de clemență nu fusese introdusă decât după 11 luni de la verificările inopinate și după trimiterea solicitării sale de informații, că dispunea deja de anumite elemente de probă comunicate de alte societăți și că Kuwait Petroleum revenise asupra unora dintre declarațiile sale formulate împotriva

ExxonMobil. Astfel, contrar celor susținute de reclamante, Kuwait Petroleum nu a așteptat până la 9 octombrie 2003 pentru a furniza informații decisive, ci această societate a permis Comisiei, încă de la 12 septembrie 2003, să coroboreze informațiile existente și să stabilească astfel existența încălcării, în special prin furnizarea primei probe directe a reuniunilor de concertare cu privire la bitum, BP, prima întreprindere care a informat Comisia cu privire la existența înțelegerii, neparticipând în mod regulat la aceste reuniuni [considerentul (383) al deciziei atacate].

104 În definitiv, din diferite elemente ale dosarului rezultă că situația reclamantelor nu era comparabilă cu cea a Kuwait Petroleum, nici în ceea ce privește data comunicării informațiilor către Comisie, nici în ceea ce privește conținutul acestora. De altfel, în memoriul în replică, reclamantele au recunoscut ele însele că elementele de probă furnizate de Kuwait Petroleum aveau o calitate superioară. În plus, trebuie constatat că reclamantele, audiate în ședință în special cu privire la acest aspect, nu și-au susținut în niciun fel afirmația potrivit căreia Comisia s-ar fi întemeiat pe elementele pe care ele i le-au transmis la 2 octombrie 2003 pentru a conduce audierea unui fost salariat al Kuwait Petroleum la 9 octombrie 2003. În sfârșit, împrejurarea că, potrivit Comisiei, elementele furnizate de Kuwait Petroleum în cursul audierii din 9 octombrie 2003 aveau o valoare adăugată semnificativă nu are influență asupra aprecierii Comisiei cu privire la valoarea elementelor furnizate anterior de această societate și, prin urmare, nu influențează aprecierea valorii informațiilor furnizate de reclamante.

105 În consecință, întrucât situația Kuwait Petroleum și cea a reclamantelor nu sunt comparabile, în măsura în care acestea din urmă nu au furnizat Comisiei decât tardiv elemente de informare, care, în plus, nu aveau același nivel calitativ, Comisia nu a încălcat principiul egalității atunci când a refuzat să acorde reclamantelor o reducere a amenzii în temeiul Comunicării privind cooperarea din 2002.

106 În plus, reclamantele invocă în cadrul acestui motiv obiecții referitoare la o încălcare a principiului bunei administrări și a obligației de motivare, limitându-se să sublinieze că Comisia trebuia să indice sursa concluziilor sale și să acorde o valoare echitabilă elementelor de probă echivalente.

107 Potrivit articolului 44 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, cererea introductivă de instanță trebuie să conțină o expunere sumară a motivelor invocate, iar această indicare trebuie să fie suficient de clară și de precisă pentru a permite pârâtului să își pregătească apărarea, iar Tribunalului să soluționeze acțiunea, eventual fără alte informații suplimentare. De aceea, cererea trebuie să precizeze în ce constă motivul pe care se întemeiază acțiunea, astfel încât simpla sa enunțare abstractă nu îndeplinește cerințele Regulamentului de procedură. Cerințe asemănătoare sunt impuse și atunci când o obiecție este invocată în susținerea unui motiv (Hotărârea Tribunalului din 12 ianuarie 1995, Viho/Comisia, T-102/92, Rec., p. II-17, punctul 68, și Hotărârea Tribunalului din 14 mai 1998, Mo och Domsjö/Comisia, T-352/94, Rec., p. II-1989, punctul 333).

108 În speță, formularea obiecției referitoare la încălcarea de către Comisie a principiului bunei administrări este prea vagă pentru a permite Tribunalului să identifice obiectul acesteia. Astfel, reclamantele nu precizează punctele specifice din decizia atacată în care Comisia ar fi ales să se întemeieze în mod arbitrar mai degrabă pe declarații furnizate de Kuwait Petroleum decât pe ale lor și în care, în plus, ar fi omis să le citeze drept sursă. Prin urmare, această obiecție trebuie respinsă ca inadmisibilă.

109 În ceea ce privește obiecția întemeiată pe lipsa de motivare a deciziei atacate, aceasta este de asemenea formulată într-un mod prea vag. Chiar presupunând că această obiecție ar fi totuși admisibilă, obligația de motivare trebuie, potrivit jurisprudenței, pe de o parte, să permită persoanei interesate să cunoască motivele măsurii luate, pentru a-și exercita, dacă este cazul, drepturile și pentru a verifica dacă decizia este sau nu este întemeiată, și, pe de altă parte, să permită instanței comunitare să își exercite controlul de legalitate. Cerința motivării trebuie să fie apreciată în funcție de împrejurările speței, în special de conținutul actului în cauză, de natura motivelor invocate și de contextul în care acesta a fost adoptat (Hotărârea Krupp Thyssen Stainless și Acciai speciali Terni/Comisia, punctul 27 de mai sus, punctul 129).

110 În speță, rezultă că Comisia a expus într-un mod suficient de clar și de precis rațiunile pentru care a decis să acorde o reducere de amendă societății Kuwait Petroleum și să nu acorde nicio reducere reclamantelor. Astfel, din considerentele (382)-(385) și (389)-(393) ale deciziei atacate rezultă că, potrivit Comisiei, informațiile furnizate de Kuwait Petroleum la 12 și la 16 septembrie 2003, precum și la 1 și la 9 octombrie 2003 consolidaseră, datorită nivelului lor de precizie, capacitatea sa de a stabili existența încălcării, în timp ce informațiile furnizate de Nynas la 2 octombrie 2003, deși au fost foarte detaliate și furnizate spontan, nu au consolidat capacitatea Comisiei de a stabili încălcarea, aceasta dispunând deja, la data respectivă, de informațiile necesare pentru a stabili principalele elemente constitutive ale încălcării. În special, Comisia a precizat celelalte surse de care dispunea deja și care îi permiteau, în opinia sa, să stabilească principalele elemente ale încălcării.

111 Prin urmare, această obiecție trebuie respinsă ca nefondată. În consecință, ținând seama de toate cele de mai sus, motivul întemeiat pe refuzul de acordare a unei reduceri în temeiul dispozițiilor titlului B din Comunicarea privind cooperarea din 2002 trebuie respins în ansamblul său.

Cu privire la refuzul de a acorda o reducere în temeiul liniilor directoare

Argumentele părților

112 Cu titlu subsidiar, reclamantele consideră că, în conformitate cu punctul 3 din liniile directoare, Comisia ar fi trebuit să ia în considerare cooperarea lor efectivă independent de dispozițiile Comunicării privind cooperarea din 2002.

113 Comisia respinge argumentele reclamantelor.

Aprecierea Tribunalului

114 Potrivit dispozițiilor punctului 3 a șasea liniuță din liniile directoare, Comisia poate reduce cuantumul de bază al amenzii pentru „cooperarea efectivă a întreprinderii în cadrul procedurii, în afara sferei de aplicare a Comunicării [privind cooperarea] din 1996 privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor”. Astfel cum a precizat instanța Uniunii, Comisia nu putea acorda unei întreprinderi care a cooperat în cursul unei proceduri pentru încălcarea normelor de concurență o reducere a amenzii în temeiul acestor dispoziții din liniile directoare decât în cazurile în care Comunicarea privind cooperarea din 1996 nu era aplicabilă (a se vedea în acest sens Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 32 de mai sus, punctele 380-382, precum și Hotărârea BASF/Comisia, punctul 64 de mai sus, punctele 585 și 586).

115 Or, în mod similar Comunicării privind cooperarea din 1996, pe care a înlocuit-o, în anumite condiții, începând de la 14 februarie 2002, Comunicarea privind cooperarea din 2002 se aplică înțelegerilor secrete dintre întreprinderi care constau în fixarea prețurilor, a cotelor de producție sau de vânzare și în împărțirea piețelor, inclusiv prin trucarea cererilor de ofertă, precum și în limitarea importurilor sau a exporturilor, și exclude astfel înțelegerile verticale sau pe cele care intră în sfera de aplicare a articolului 82 CE.

116 În speță, întrucât încălcarea în cauză intră fără îndoială în sfera de aplicare a Comunicării privind cooperarea din 2002, dispozițiile punctului 3 a șasea liniuță din liniile directoare nu erau aplicabile reclamantelor. Așadar, prezentul motiv, întemeiat pe încălcarea unor dispoziții care nu sunt aplicabile în speță, trebuie să fie respins ca inoperant.

117 Din ansamblul celor de mai sus rezultă că trebuie respinse concluziile cererii introductive prin care se solicită anularea articolului 2 din decizia atacată.

3. *Cu privire la concluziile prin care se solicită reducerea cuantumului amenzii*

118 În ceea ce privește concluziile de reformare a deciziei atacate, întrucât, în speță, niciun element nu este de natură să justifice o reducere a cuantumului amenzii, această cerere trebuie respinsă. Rezultă din tot ceea ce precedă că acțiunea trebuie respinsă în totalitate.

Cu privire la cheltuielile de judecată

119 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șasea)

declară și hotărăște:

1) Respinge acțiunea.

2) Obligă Nynäs Petroleum AB și Nynas Belgium AB la plata cheltuielilor de judecată.

Jaeger Wahl Soldevila Fragoso

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 27 septembrie 2012.

Semnături

Cuprins

Situația de fapt 1

Procedura și concluziile părților 3

În drept 4

1. Cu privire la concluziile prin care se solicită anularea articolului 1 din decizia atacată 4

Cu privire la eroarea de drept 4

Argumentele părților 4

Aprecierea Tribunalului 5

Cu privire la erorile vădite de apreciere comise în speță cu ocazia stabilirii răspunderii Nynäs AB 7

Argumentele părților 7

Aprecierea Tribunalului 8

– Cu privire la autonomia politicii comerciale a Nynas NV 8

– Cu privire la comportamentul societății-mamă pe piața în cauză și rolul acesteia în cadrul încălcării 9

– Cu privire la luarea în considerare a unor elemente prea formaliste 9

2. Cu privire la concluziile prin care se solicită anularea articolului 2 din decizia atacată 10

Cu privire la refuzul de acordare a unei reduceri în temeiul dispozițiilor titlului B din Comunicarea privind cooperarea din 2002 10

Cu privire la erorile de drept 12

– Argumentele părților 12

– Aprecierea Tribunalului 13

Cu privire la erorile vădite de apreciere 14

– Argumentele părților 14

– Aprecierea Tribunalului 15

Cu privire la principiul egalității 17

– Argumentele părților 17

– Aprecierea Tribunalului 17

Cu privire la refuzul de a acorda o reducere în temeiul liniilor directoare 20

Argumentele părților 20

Aprecierea Tribunalului 20

3. Cu privire la concluziile prin care se solicită reducerea cuantumului amenzii 21

Cu privire la cheltuielile de judecată 21